

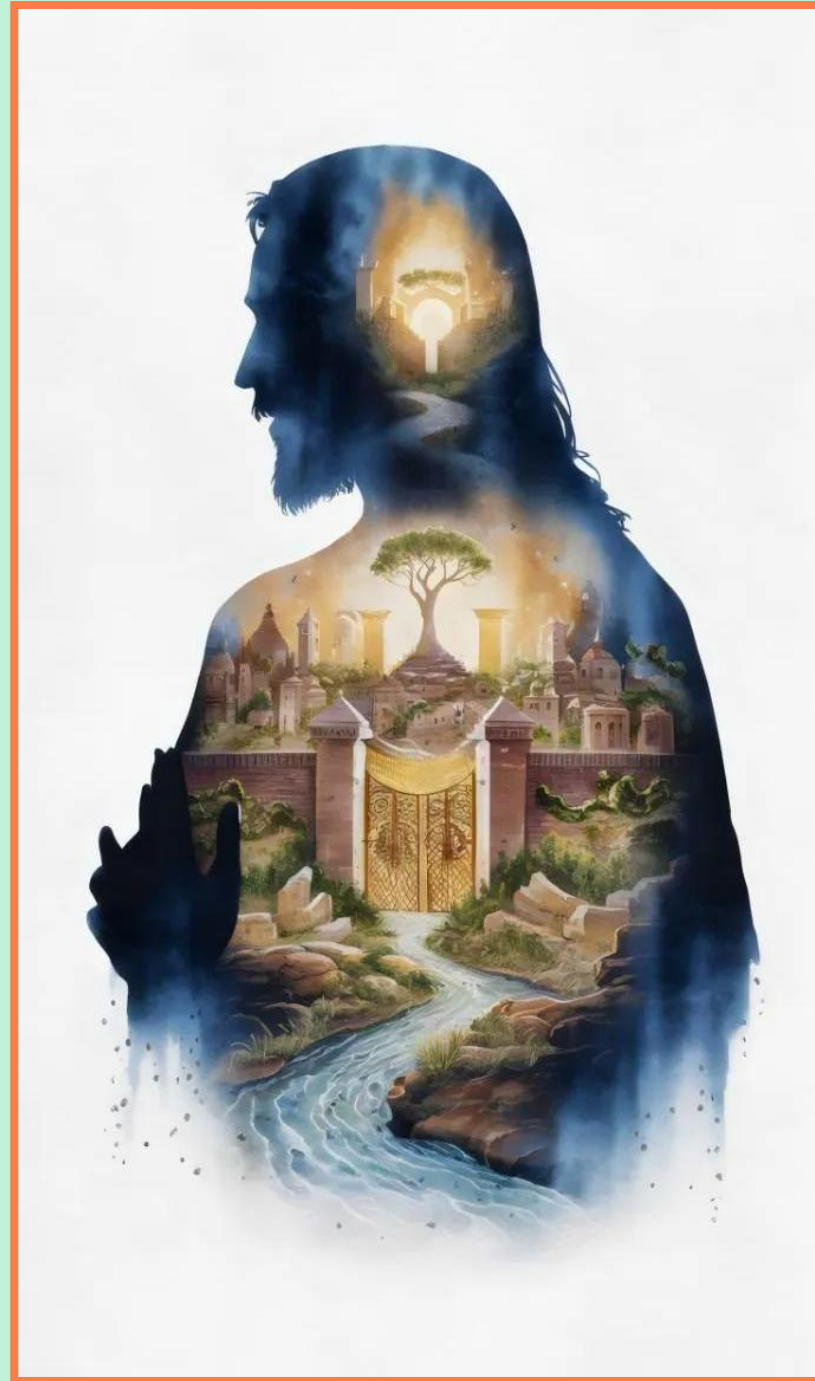
MĀTEAKI TAUPOTU TAHA: LOTU 'I HA FEITU'U 'O E TAU

Lesoni 7 ki he 'aho 15 'o Novema 2025

"Ka mou fuofua kumi
'ae pule'anga 'oe
'Otua, mo 'ene
mā'oni'oni; pea 'e
fakalahi 'aki 'ae
ngaahi me'a ni kotoa
pē kiate kimoutolu. "

Mātiu 6:33

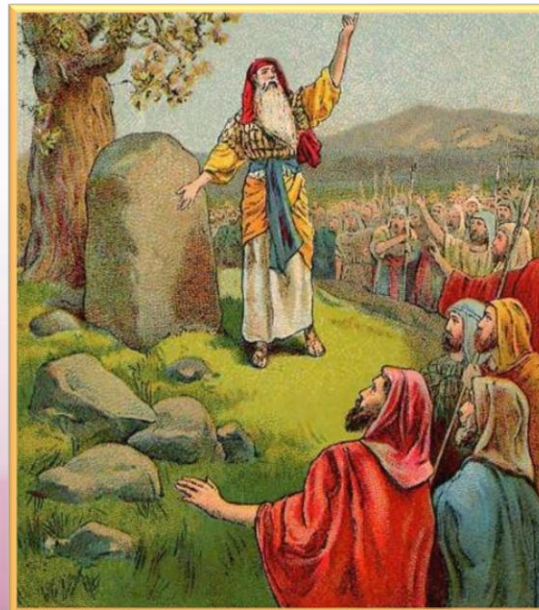

‘I he kolosi fakaofa ‘i Soatani, na’e ilifia ‘a e ngaahi tu‘i Kenani kotoa pe (Sosiua 5:1). Na’e teuteu‘i ‘a e kelekele ke ikuna‘i he taimi pe ko ia.

Neongo ia, na’e ‘ikai ko e me‘a ‘eni na’e fakamu‘omu‘a ‘e ‘Isileli. Na’e pau ke nau tomu‘a kumi ki he fetu‘utaki mo e ‘Otua.

‘I he lotolotonga ‘o e ikuna, na’a nau fakakaukau foki ke ki‘i malolo ‘o toe fakatapui kinautolu ki he ‘Eiki ‘i ha fakataha lahi ‘i he vaha‘a ‘o e ‘otu mo‘unga ‘o ‘Ipale mo Kelisimi.

‘I he meimei faka‘osi ‘a e ikuna, na’a nau a‘usia ai ha makamaile fo‘ou ‘o e lotú: na’a nau langa ‘a e Potu Toputapu ‘i Sailo.

Lotu kimu‘a pea Ikuna‘i:

Ko e fakafo‘ou ‘o e fuakava (Sosiua 5:1-9)

Ko e ‘Uluaki Lakaatu ‘i Kenani (Sosiua 5:10-12)

Lotu ‘I he lotolotonga ‘o e ngaahi mo‘unga:

Ko ha ‘olita ki he lotu (Sosiua 8:30-31)

Manatu‘i ‘a e fono (Sosiua 8:32-35)

Ko ha feitu‘u makehe ke lotu ai:

Ko Hono Fokotu‘u ‘o e Potu Tapu (Sosiua 18:1)

LOTU KIMU'A PE IKUNA'I

KO E FAKAFO‘OU ‘O E FUAKAVA

"Pea 'i he kuonga ko ia na'e folofola 'a Sihova kia Siosiuā, "Ngaohi ma'au 'ae ngaahi hele māšila, pea toe kamu'i 'ae fānau 'a 'Isileli ko hono liunga ua." (Sosiua 5:2)

Ko Kilikali 'a e hingoa na'e 'oange ki he 'apitanga 'o e kau 'Isileli, ko e senita pule lolotonga e konga kimu'a 'o e ikuna. Ko e ha hono mahu'inga 'o e hingoa ko 'eni (Sosiua 5:9)?

Neongo kuo laka hake 'i he ta'u 'e 40 talu mei he'enu mavahe mei 'Isipité, na'e te'eki ai ke hū 'a 'Isileli ki he Fonua 'o e Tala'ofá. Ko 'eni, na'e molomoloki ai honau va'e. Kuo taimi ke to'o atu 'a e "manuki 'o 'Isipite" pea fakafo'ou 'a e fuakava mo e 'Otua.

Kimu'a pea kai 'a e 'uluaki Lakaatu, na'e kamu 'a e kakai tangata 'Isileli, he na'e 'ikai lava ke ma'u ia 'e ha taha ta'ekamu ('Ekesotosi 12:48). Ka koe'uhi ko 'enu fakafisi ke hu ki Kenani 'i he fuofua taimi, na'e maumau'i ai 'a e fuakava, pea na'e 'ikai kamu ha 'Isileli 'i he feitu'u maomaonganoa (Sosiua 5:5).

Ke fakafo'ou 'a e fuakava, na'e fie ma'u ke toe fakahoko 'a e faka'ilonga fakatu'asino ko ia (Senesi 17:10). Na'e fakamu'omu'a 'e he ngaue ko 'eni 'a e me'a na'e mahu'inga Kiate kitautolu, ko ha sipinga ia ke muimui ki ai: "Ka ke fuofua kumi 'a hono pule'anga mo 'ene ma'oni'oni, pea 'e foaki 'a e ngaahi me'a ni kotoa pe kiate kimoutolu foki." (Matiu 6:33).

KO E 'ULUAKI LAKA ATU 'I KENANI

"Pea na'e 'apitanga 'ae fānau 'a 'Isileli 'i Kilikali, 'onau fai 'a e kātōanga 'oe Lakaatu 'i hono hongofulu ma fā 'oe 'aho 'oe māhina 'i he efiafi 'i he ngaahi tafangafanga 'o Seliko." (Sosiua 5:10)

Mei 'Isipite ki Kenani, na'e muimui 'a 'Isileli 'i ha founga "faka'ofa'ofa", 'o toutou fakahoko 'a e ngaahi me'a na'e hoko 'i he fakahokohoko 'e taha:

'Isipite

Kamu mo e
Lakaatu

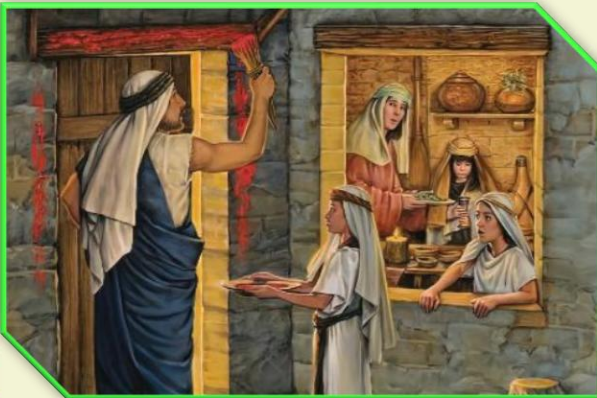
Ko e kolosi
'i he Tahi
Kulokula

Toafa

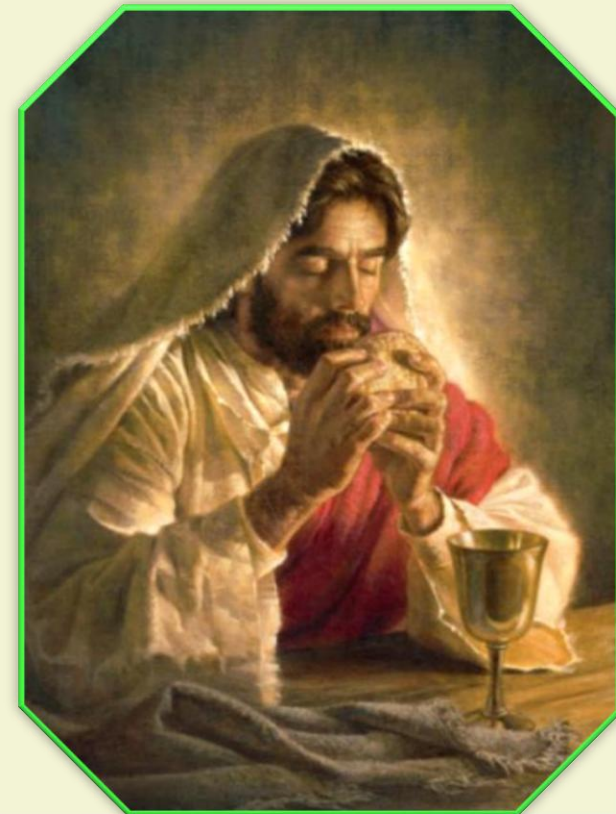
Ko e
kolosi 'i
Soatani

Kamu mo e
Lakaatu

Kenani

Ko e 'uluaki Lakaatu ko ha faka'ilonga ia 'o e fakatau'ataina'i mei 'Isipite. Ko e Pāsová hono uá, na'e kātōanga'i 'e he to'utangata fo'ou, ko ha faka'ilonga ia 'o 'enau ma'u 'a e Fonua 'o e Tala'ofá. Taimi nounou pe kimu'a pea tutuki la, na'e 'oange 'e Sisu ha 'uhinga fo'ou ki he ouau ko 'eni, mo ha ngaahi faka'ilonga fo'ou: na'e hoko 'a e lami ko e maa, pea hoko 'a e toto ko e uaine. 'Oku nau hoko he taimi ni ko e fakataipe 'o e sino mo e ta'ata'a 'o hotau Huhu'i, 'a ia 'oku ne 'omi kitautolu mei 'Isipite ('a ia ko 'etau angahala), pea 'omi kitautolu ki he Fonua 'o e Tala'ofa (1 Kolinito 11:23-26).

LOTU 'I HE LOTOLOOTONGA 'O E NGAAHI MO'UNGA

KO HA 'OLITA KI HE LOTU

"Pea na'e fokotu'u 'e Siosua 'ae feilaulau'anga kia Sihova ko e 'Otua 'o 'Isileli 'i he mo'unga ko Ipale"
(Sosiua 8:30)

Na'e fekau 'e Mosesese 'i he'ene hu ki Kenani, ke langa ha 'olita 'i he Mo'unga 'Ipale, pea ke 'oatu 'a e fakafeta'i ki he 'Otua (Teu. 27:5-7). Ko e ha 'i he Mo'unga 'Ipale kae 'ikai 'i Kelisimi? Ko e 'olita mo e ngaahi fono na'e pau ke tohi 'i ha maka fakamanatu pea lau ki he kakai na'e fekau'aki ia mo e ngaahi tapuaki mo e fakamala'ia. (Teu. 27:12-13). Na'e foaki 'a e tapuaki kia Kelisimi, pea fakamala'ia 'a 'Ipale.

Na'e hoko 'a Sisu ko e mala'ia kiate kitautolu, koe'uhi ke tau lava 'o ma'u 'a e tapuaki (Kal. 3:13-14). Ko e 'olita ko 'eni, kiate kitautolu, ko ha 'imisi mahino ia 'o e feilaulau 'a Sisu ma'atautolu.

'I he lotolotonga 'o e ikuna, na'e feinga 'a 'Isileli ke toe fakatapui kinautolu ki he 'Otua. Ko ha fakaafe eni kiate kitautolu ke tau fa'ifa'itaki ki he'enau fa'ifa'itaki'angá, 'o toe fakatapui kitautolu ki he 'Otuá, 'o 'ikai fakafo'ituitui pē, kae toe pehē foki ki he tu'unga ko e kakai fili 'a e 'Otuá.

MANATU'I 'A E LAO

"Pea na'e tohi 'e ia 'i ai ki he ngaahi maka hono hiki 'oe fono 'a Mōsese, 'aia na'a ne tohi 'i he 'ao 'oe fānau 'a 'Isileli.'" (Sosiua 8:32)

Hili hono langa 'a e 'ōlitá 'i he Mo'unga 'Īpale, na'e fokotu'u 'e Siosua ha ngaahi fo'i maka 'o palasita'i kinautolu 'aki 'a e lamí. Na'a ne tohi leva kiate kinautolu ha tatau 'o e fono [Teutalonome, 'a ia na'e kau ai 'a e Fekau 'e Hongofulu mo e ngaahi fono kehekehe, fakataha mo e ngaahi tapuaki mo e fakamala'ia] (Siosua 8:32; Teu. 27:2-3). Faka'osi, na'e lau 'a e fono ki he kakai, 'o vahevahe ki ha konga 'e ua taha 'i he tafa'aki mo'unga takitaha (Sosiua 8:33-35). 'I he founa ni, na'e fakafo'ou ai 'a e fuakava 'i he vaha'a 'o e 'Otua mo hono kakai. Ko ha uiui'i foki 'eni kiate kitautolu.

'I he'etau hoko ko e toenga 'o e kakai 'o e 'Otua, kuo pau ke tau toutou fakafo'ou 'etau fuakava mo la, 'o manatu'i 'a e founa kuo Ne tataki ai kitautolu ki he mama'o ko 'eni pea mo e ngaahi tapuaki kuo Ne foaki mai kiate kitautolu.

Makehe mei he'etau fakafo'ou fakafo'ituitui, 'oku toe 'omi foki 'e he Lotu Ma'oni'oni 'a e momeniti makehe ko ia 'o e fakafo'ou 'i he'etau hoko ko e kakai 'o e 'Otua.

KO HA FEITU'U
MAKEHE KE LOTU AI

FOKOTU‘U HAKE ‘O E HUFANGA‘ANGA

“Pea ko e kakai kotoa pē ‘oe fānau ‘a ‘Isileli na‘a nau fakakātoa ‘akinautolu ‘i Sailo, ‘onau fokotu‘u ‘i ai ‘ae fale fehikitaki ‘oe kakai. Pea na‘e fakavaivai ‘ae fonua ‘i honau ‘ao.” (Sosiua 18:1)

Na‘e ikuna‘i ‘e ‘Isileli ‘a e fonua. Na‘e vahevahe ‘a e vahefonua ki he ngaahi matakali tu‘u - ki - mu‘a taha, neongo na‘e te‘eki ai ke ma‘u ‘e he matakali ‘e fitu honau ‘inasi. Ko e kau tau ‘a Lupeni, Kata, mo e vaeua matakali ‘o Manasé na‘e pau ke ‘ave kinautolu ki honau ngaahi tofi‘a ‘i he tafa‘aki ‘e taha ‘o Soataní.

Kimu‘a pea mavahevahe ‘a e ngaahi fa‘ahinga, na‘e fakahoko ha ngaue makehe mo mahu‘inga: ko hono langa ‘o e Tapanekale, ‘a ia ko e uho ‘o e lotu ‘a ‘Isileli (Sosiua 18:1).

Ko e Potu Toputapú, ‘i he tu‘unga ko e nofo‘anga hā mai ‘o e ‘Otuá, ko e feitu‘u ia ‘o e fā‘ūtaha ‘a ia na‘e ‘i ai ‘a e tokotaha kotoa pē ‘i he lotú. Ka ne ta‘e‘oua ‘a e ‘i ai ‘a e ‘Otuá, na‘e ta‘e‘uhinga ‘a hono ma‘u ‘o e fonuá.

Ko e ‘aho ni, ‘i he kei ‘i ai ‘a e kau tangata lalahi fakaonopooni mo e hili ‘o e kuonga ke ikuna‘i, ‘oku mahu‘inga ‘aupito ke tau tukutaha ‘etau tokanga ki he Fale Tapu ‘o Langi, ‘a ia ‘oku hufekina ai ‘e Sisu ma‘atautolu.

"Na'e te'eki ai ke 'osi ha ngaahi uike lahi talu mei hono 'oange 'e Mosese 'a e tohi kotoa 'o Teutalonome 'i he ngaahi malanga ki he kakai, ka ko 'eni na'e toe lau 'e Siosiua 'a e fono."Na'e 'ikai ko e kakai tangata pe 'o 'Isileli, ka na'e fanongo 'a e "kakai fefine kotoa pe mo e tamaiki iki" ki hono lau 'o e fono; he na'e mahu'inga ke nau 'ilo'i mo fai honau fatongia foki. [...]

Ko e vahe mo e veesi kotoa pe 'o e Tohi Tapu ko ha fetu'utaki ia mei he 'Otua ki he tangata. 'Oku totonu ke tau nono'o hono ngaahi akonaki ko ha ngaahi faka'ilonga 'i hotau nima pea mo ha ngaahi me'a 'i mu'a 'i hotau mata. Kapau 'e ako mo talangofua ki ai, te ne tataki 'a e kakai 'a e 'Otuá, 'o hangē ko hono tataki 'a e kau 'Isilelí, 'e he pou 'ao 'i he 'ahó pea mo e pou afi 'i he po'ulí.